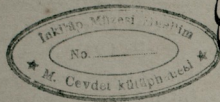

۲۵ تشرین اول ۱۹۱۷

صافی : ۱۶

برنجی سن

کتابخانه
۱۲۵۴
۱۲۵۴

علم ، صنعت و اخلاق را از هفتالی مجموع

موسیقی

سلیم ثالث موسیقی شناس

ثالثك حیات موسیقینه متعلق اولارنی بو مقالهده موضوع بحث ایدمجهكر ، او دورك سائر وقایع موسیقیه سیده ایکنجی بر مقالهیه برافروز .

سلیم ثالث ، اك زیاده شهزاده لکی زماننده موسیقی ایله اشتغال ایتشدر ، تحت عثمانی به جلوسلرندن سكره امور وغوالل سلطنت بالذات اشتغاللریه او قدر مساعد اولاماش ایسه ده ارباب موسیقی ینه تفتویق و ترغیدین برآن خالی قالمش ، وئت و حاللاری مساعد اولدیقه بعض آثار برکزیده دخی

وجوده کتیره شلر .
دركه (سوزدل آرا)
نامی و بر دکاری
مقامده بسته ل دکاری
« آیین شریف مو .
لوی » بو آثارك
بلاشه اك تفسیر .
(مولانا جلال
الدين رومی) حضر .
نثریه قارشی بیلله
دکاری حس تعظیم
و عجبك سوقیه بر
خدمت متبرك اوله
رق نالینا یست دکاری
بو آیین شریف ،
سلیم ثالثك دهایی
موسیقینی اثبات
ایدن محترم بر شاه
آثر صغندر .

عثمانی پادشاهلر
شك بر چوخی
طریقت عالیّه مولو .
بیه منسوب اولوب
حتی خاندان جلیل
الشان عثمانیدن
فردوس آشیان شهزاد
ده غازی سابان
پاشا سکه مولوی .
نی تبرک هر زمان

چنتمکان سلطان سلیم خان ثالث حضرتلری

هامة مباهاتنده طاشیدی نی کی سلیم ثالث ده دین طریقه منسوب بولمئده و (فله قوسی) مولو خاناسی پوست نشینی اولان شاعر شهر و عاوق بی نظیر (شیخ غالب) دده مرحومه بیوک بر توجه و توده کرسرتمکده ایدی [۱] . بو توجه قبی وصیمی سوقیه علی الاکثر جمه کونلری سلامتی رسم عالیسی (فله قوسی) درگاه شریفند و واقع اولور و شایخ غالب ایله او عصرک اك متور و کزیده ادبا و سخن [۲] سلطان سام جناب شیخك ذاتنه او قدر متعجب و اشعارینه او رتبه دربروده ایدی که دیوان عالی باخامه تخریر و تزیین ایشیرمیش و صاحب تذکره (امیر دده) نك روایته نظر او نسخه نفیسه نك بالکیر تجلید و تدبینه اوج بیك آتون صرف اولمئدر .

چنتمکان سلطان سلیم خان ثالث حضرتلریك عصریه عائد وقایع موسیقیه بر مورخ موسیق ایچون واسع تدقیقات و تدبانه زمین اوله . بیلهك قدر چو قدر . نه فائده که او عصرک وقایعی احتسوا ایدن ناولرلرک هیچ بری موسیقیه زك احیا و ترقیسی نامه خاقن مشار الیهك بالذات و بالواسطه ابدال ایتدکاری تصویقانه و بوتویقات نتیجه .

سندده عثمانی عالم
موسیقینه حصو .
له کان تر قاته دائر
هیچ بر شی قید
ایتمئلدر .

کرچه (تاریخ
عطا) مؤلی دور
سلیم ثالث ده فن مو .
سینک مطهر اوله دینی
رغبته دائر براز
معلومات و بر مکده
ایسه ده بو معلومات
دخی بر مورخ مو .
سینک اصل علاقه .
دار اوله دینی مسائل
و حادثاته متعلق
اولوب آنجیق
عثمانی پادشاهلریك
اک ترقی پرور لرندن
بری اولان سلیم
ثالثك مملکتیز ده
علوم و فنون جدیده
نك تعیمنه صرف
ایندیکی همات عالیه
دن موسیقیه زك ده
واسع بر هیاسده
حصه دار اولورق
اعصار سابقه ده
واصل اوله دینی
مرتبه کاله ارتقا

ایندیکنه برده او عصرده یزشنه اساتذه و بسته کارلر اسامیسنك ذکر و تعدادینه متعلق بر قاچ سطرلرن عبارت بولمئده در .

معافیه شوراسی شایان تشکر ددک سلیم ثالثن سكره کان پادشاهلرک عصرلرنده دخی موسیقی به اولان رغبت بردن بره منقطع اولیه ق موسیقی اربابی مقبول و معتبر طوایف لرندن کرک دورسیلییه و کرک ادوار متعافیه عائد وقایع و شئون موسیقیه نك قسم اعلاسی بین الاساتذه آغزندن آغزه انتقال صورتیه بسیدون وادی نسایه کیمکن قور تپله یلشدر . یتشیدیکون اساتذه قریه دن کمال اعتنا ایله ضبط و قید ایتدیکون و وقایع و شئونك اکثریسی اوله طن ایدر دکه بو کون اکثر موسیقی شناسلرک یله معلومی دکلدر . بولنردن سلیم

خواستند که کنیزبند که اشتراکله رسم کشاد کوفی آیین شریف
پارلاق صورتند حضور شاهانده اونودی .

لطائف اولوق نقل ایدور که آیتک برنجی پارچه سی نهایتند کی
(احسان مدد ...) قهرمی اوقونورکن هیت مطربه و معنیه ک
نظری نصلسه بر طوز معیندار ایله غفل عایونه متعطف اولش ؛
سایم ثاگ درکاک بو طریفانه انتظار نکته پردازانه سندن بر قات دها
متوسط اولوق ختام آیتند هر برته عطیلر توزیعله مطربخانه ارکاتی
تلطیف بیورمشدر .

..

سایم ثاگ هنوز یک کنج ایکن موسیقی تحصیله هوس ایتمدر .
عمر اکرمی (سلطان عبدالحید خان اول) زماننده اندرون هاپون
ارکاتی آرمستند معتد موسیقی شناسلر موجود ایدی ؛ بوجله دن بری
اولان مؤذن شهریار (قهرمی احمد کاملی افندی) شهزاده سلیم
افندی موسیقی سونی درسی ویریکه مأمور اولش ایدی که بو ذاتی
کنج شهزاده تخته جالوسلی معاقب کندیسینه (امام ثانی) تعیین
ایتمدر .

شهزاده سلیم بر طرفینده تونکارک الک اسک و ملی سازی اولان
(طنبور) هوس ایتمش ایدی . بو سازک طرز ترنجی او عصرک
الک معتد طنبورسی اولان اورنه گویلی مشهور (ایقان) دن اوکر ایتمدر .
بو ساز دلواز ایله تنظیم ایتمدیکن متعدد پیشرو و سماعیلری الیوم
موسیقی شناسلر مرنک حافظه آرای احتزای بولمقدردر .

سلیم ثاگک موسیقیدکی تربیتی یک سریع اولش و بو ترکی
موجود مقامات موسیقییه بعض « ترکیب جدید و ناشنیده » علاوه
سنه اقتدار حاصل ایدمک درجه لر قدر وارمیشدر . فی الواقع اولاده
ذکری کچن آیین شریف مولونیک بسته لندیک (سوزدل آرا) قایل
او عصرک مشایخ مولوی و اساتذده موسیقیه سندن « صاحب ادوار »
شیخ عبدالقایی دده مرمزک تعبیری وجه ایله « حدیقه طبع شریفلر
ندن بر غنجه ایلقرلی » دهر تعبیر فیسی ایجابجه « مقام » دن زیاده
« ترکیب » اطلاق صحیح اولان (سوزدل آرا) کک جدأ خوش آیتند
بر خلیطه خلیه اولدنی ذوق سایم اربابی عتندده مسامدر . (راست)
(پوسلک) (حسینی) کی یکدیگرینه مایانی محتاج ایضاح کورلیان
اوج مقامک بر صورت ماهرانده هرج و مایه یلیندن حاصل اولان
(سوزدل آرا) ترکیبه بالازد مدید عالیقدرینک فن الحان شناسی
ونغمه بردازیدکی اقتدار داهاناستک الک بیوک دلیلی نظریه یاقبله یلور .
(سوزدل آرا) دن ماعدا (افغانک جدید) (جازین) (شوق)
(دل) (عرضیار پوسلک) (تلو کوردی) (کردانیه کوردی)
(و) (حسینی کوردی) ترکیبیلری ده مشارالیه کک جهل اختراعات و تالیفات
نقیده سندندر .

سلطان سلیمک (راست جدید) (پسنیدده) (بزرک) مفاعلر
ندن برر (مرابع) و (سمعی) سی ایله (شوق و طرب) فصلندن
بر « کار » و بر « مرابع » ی و (ماهور) (غرضیار) (شهنواز)
(غنیر سنبله) (پوسلک) (شهنواز پوسلک) (طاهر پوسلک)
(هزام) (شوق اقزا) (شوق و طرب) فصلارندن جدأ اسنادانه
شرقیلری واردر . بو نسخه مرنه نوطه سی درج اولان (پوسلک)
مقامنده لطیف شرقی شهزاده ک آوازنده بسته لکه ذکری آتاردن اولوب
روایت مونوخه نظرأ بوشرفینک کتمه سی ده محضولک طبع کرتیلریدر .
شهریار مفورک افکار احراوانه و ترقی پروروانه سی هلهجه معلوم
ایسه ده برمنبع مونوقدن مسومعمر اولان قفره آتیه مفقولداره لقری
حسان خلیفه خفندده بر فکر صحیح و بردهجک ماهیتند بولندیغندن
خاطره مشارالیهی « خیلا » بواره نقل و درجی مناسب کوربیوز ؛

شناسندن اولان مریدان و درویشانی انعام و انکاف شهریاریه
مطهریه تحریف و افتخار ایدر ایدی .

پادشاه جمه غازیک اداسندن صکره سماعانه ده اوقونان
(مثنوی شریف) درسی ایله اجرا اولان (آیین مولوی) فی کال
وجد و حضور ایله درکاک و خام آیتند شیخ غالی حضوریه قبول
ایلل مدت مدیده ملاقات و صحبت ایدر ایدی .

بنه بویه بر جمه کوفی ایدی کک سلیم ثاگ تردیه تملق نویسن
شیر (جوری) خطیله محر و مدعبر بر (مثنوی شریف) آلهوق
درکاکه کش و بعدا قایل شیخ افندی حضور هاپونه جلب ایلل
حقده کوندن کونه آرتان توجه شاهانه کک دلیلی اولوق بو نسخه
نقیده جناب شیخه اهدا بیورمش ایدی . بو مدیده جهل نقیبت غالب
دده ی او قدر ممنون و مباهی ایتمش ایدی کک دیوان اشعارنده مندرج
بولان :

یک سلطان سلیم کامور کام جهان پردی
بتون دنیا ذکر بر کنج خاص و رایکان و پردی

مطلعل قصیده مشهوره سی ایتده بو مناسبتله بری تشکر تنظیم و عتیه

سلیمیه تقدیم ایتمش ایدی .
پادشاهک مولوی طریفله منسوبتی حقندده رایکان اولان بو
توجهندن غالب دده مرحوم ، او صره درده یک زیاده مشرف خراب
اولان درکاکه تعمیری خصوصنده استفاده ایتمک ایستده ی . فی الحقیقه
درکاک شریف ، دور سلیم اول و زراسندن اسکندر پاشا نامنده بر
عجب مولوی طرفندن اتنا ایدیش بر بنشای قدیم اولوب هر نه قدر
بر قاج دفعار تعمیر کورمش ایستده مرور زمانله بنه خراب برحاله
کش ایدی . شیخ غالب ، درکاکه تعمیری استعاضه سلیم بر نصیده
تنظیم و حضور پادشاهییه تقدیم ایدی . پادشاه ، قصیده یی او قدر
بکندی وهله او چله دن اولان :

رصداکه ارسلودن نمودار اولش اول خانه
که یقی سیر ایدو سکتی سیر چرخ دوازی
پولنر زیر سقف آسمانه بویه و برانه
سرامر مشقیدر زهره در کلیج و مسماوی
نه ویران دیده اهل بصیرتدر آکا روزن
نجیمی عینکوی برده لردن اولسه اسناری
تلاشم شدی دالم کثرت باراندنر هپ
مکر ویران بنای بار اولورمنر رحمت باری
نقوش هندسیدن مستطیک غیری هپ موجود
موجلر متوسلرله محو طاق و دیواری

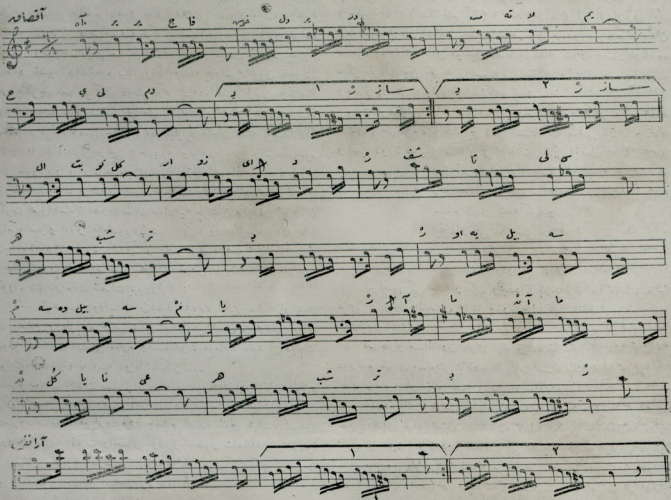
پنجرانی او درجه خوش و معیندار بولدی کهان درکاکه تعمیری
معمار باشیه امر ایدرک آن وقتنده اکالی میسر اولدی . بنه شیخ
غالب اثر خالصی اولوق درکاک قومی بالاسنه حک ایدیش اولان :

ایدی بو درکاک یالک و هم جدید
پیک ایک یوز آیتند سلطان سلیم

مطلعل منظومه نازغینده ده الکلاشدینی وجه ایلل ۱۲۰۶ سنه سی
اواخرنده بر جمه کوفی درکاکه رسم کشادی مظطن صورتند اجرا
اولندی . سلیم ثاگ برمنند حضور هاپونیه جناب شیخ ایلل مریدانی
واهدار افتخار ایتمکله انکشاف ایتمده ؛ آثار شاهانه لرنک اشیری
اولان (سوزدل آرا) ایتمی ایلک دهمه درکاکه رسم کشادده اوقونق
اوزره بسته لیرک مصاحبان شهریاریدن (وارد اوسته) نقیله
معروف (احمد آقا) به بالادت تعلیم بیوردی . احمد آقا ، آیین شریفی
فم هاپوندن اخذ و تانی ایتمدیکی کی آیین خوان دده لره وسائر خوش
الحان مصاحبان و مؤذنان شهریاریه یه معق ایدی ؛ بو زمره کزیده

پوستلای شریف

چنگان سلطان سلیم خان نال شجسته نالیک انار بک زکند

شریف گفتہ سی

بر شراہد باری بولسم
چوہ سب نہ در صورسم
اویا یق اصول ایلہ
کرداندن پوسہ آلم
نقرات

اوپہ بیلسم سوہ بیلسم
یار یار آمان آمان
کل یناخی ہر شب تردد

یا لوار دجہ عناد ایدر
انصاف ایلہ غیری یق
اوزرنہ پک وارہم
فورقارم کہ قاجار کیدر
نقرات

اوپہ بیلسم سوہ بیلسم
یار یار آمان آمان
کل یناخی ہر شب تردد

بر برجفا خوش دلبرد
مبتلاہم خیلی دمدرد
البت کوکل آرزو ایدر
شفنا لسی ہر دم تردد
نقرات

اوپہ بیلسم سوہ بیلسم
یار یار آمان آمان
کل یناخی ہر شب تردد

جداً مقدر ہر سازندہ یا خوانندہ اولان مصاحبان شہریاری طرفدن
بی طرفانہ عرض مطالعات و تنقیدات اولٹنی اصرار ایدر لوجی و بریلہ جک
جوابلرہ صرف خلوص کارلندن بشقہ بر شی کورلر ایسہ غضب
اظہارنہ قدر ایلری کیدر لر ایمش . وقتا کہ مشاوالہک (شوق
و طرب) فصائدہ کی :

برچم کلپوشنک یادیلہ فریاد ایلہدم
گفتہ کی « زنجیر » مہربی مصاحبان شہریاری طرفدن غشقی

فقرہ شودر :

[سلیم ناک آثار موسیقہ سنک شایان تنقید و مؤاخذہ جہتیری
اولوب اولدیغنی اوکر نمکدن پک زیادہ متلاذ اولور ایمش . دوشو .
نیلہ جک اولور ایسہ بر پادشاہ ذیشانک آزاری نہ علی الخصوص بندگانی
طرفدن، انواع محاسن و مزایا استادیلہ مدح و ثنا ایدر لیک کی کورمک
ایستہ می قدر طبیعی برشی تصور اولنہ ماز . حال بوکہ مشاوالہ قطعاً
بو فکردہ دکل ایمش ؛ بالعکس آثار شاہانہ لری اوقوندجہ، جلاسی

اعزاز و تظليل و بو فن روح نوازك ترق و تكميل اوغورنده نصرته بلك تشويقات باشكاري آ كلايلور . فالحقيقه دور مشاراليدمه وجوده كشيپن آتار بديمه كثر و قيمت اعتباريله حاشا احييت بر مقداره بالغ اولمشدر . آثار شاهانه لری موقع سرفرازی اشغال اينديكي حاليه بر طرفدن (واردافوسته احمد آغا) (عارف محمد آغا) (حصر آغا) (عبدالمسلم آغا) (سعادته آغا) كي اقتدارلری اثر لريله ثابت اولان اساسلده خطيرتك هرگون بر درلوسی ميدنه چيقان دلفتني بسترلری عافل موسيقيه طين انداز شوق و ميسار اولقمده ، ديكر طرفدن يكي يكي « تركيب » لر اختراع اولونه قى مسامع اواباب وجد و حال تلذذ و تروخ ايلكمده ايدى .

عصر سليمى اوخارنده هنوز نوسيده بر بستهكار اولان (دده ائندى) مرحوم ، باطبيع بو قافله استادلك صف نمائنده بولنور و اصل دورده فعاليتي سلطان (محمود خان ثانی) عصرته صافلايور ايدى ، معافيه باعث اشتهاى اولان (بوسلك) مقامنده كي :

زلفكده در بنم بخت سياهم

سندھ قالدی كچه كوندوز نكاهم

ايغيديرميش كمى سنى نكاهم

نقرات

سنی سودم اودر بنم نكاهم

شرقيسى كي جدا رنگين و مجدده پاره لريله عالم موسيقيه بر داعي نظيرك التحاق ايتك اوزوره بولنديغي اخلاصودده كيرو طورديور ايدى .

هر درلو مبالغه دن عارى اوله قى دنيله ييلور كه سلطان سليم دورنده پيشان اساميى بلاده مذكور اساتذتك هيچ برسى فن الحانازيده مشاراليك كميتيه واصل اوله ماشدر .

سلم ثاكت « موسيقي شناس » فضيله مى موسيقير تاريخنده حاشا اولدينى موفى تعين ايتك لازم كلسه فكر عاجزانه ميت مشار اليه (عطرى) و (دده ائندى) كي لك بيوك بسته كارلرمن درجه سته چيقارمى طوغرى اولمقله برابر هر حاله (طيبى) (سعاداله آغا) (دلال زاده) درجه سندنكي اساتذته مشهوره ايله هم اقتدار عد ايلمك لازمه قيمت شناسيدر .

رؤف بكتا

دوغديغم ير ،

بورلردن چوق اوزاقده بر كويدى !
بياض بلور برده رجه ، ايچندن ،
هيچقير بردى ، سوينر كه چركن .
كنارنده واردى بر چوق سوكودى ...

بن ايسته بو سوكودرك صوصيان
كولكسندنه بويومشم . اويتز
نشا ايدى ، نه براينى ، نه برايز ...
بايچمه مژدى ياقينده كي او اورمان .

برسس : « سوينر بردى كولن روزكارده »
سوغرله بوئدى اورده نهايت .
صانيعيردى بو سس كوموش دالرده

كوروتيمين بلبلارك كوكودى !
دوغديغم ير ، دوغديغم ير ... او جنت
بورلردن چوق اوزاقده بر كويدى ؟

عمر سيف الدين

اولور ، يچاره آدمز بيوك بر نالاشه دوشمزلر . نالاشك سببى شو ايدى كه : « زنجير » بسته رده نغماتك (فاخته) ايقاعى نهايتنده آسمه بر قرار و بردن سكره (جنير) ايقاعيله يكي بر دورده غلبه به باشلامى اقتضا ايدر ايكن (شوق و طرب) مريمده (فاخته) هنوز بسته دن نغمات آسمه فرايى و برمش وينه عين ايقاعك نهايت رسته يقين بر حنلندن بشفه بر دورده غلبه باشلامى ايدى ، بوايسه « زنجير » ايقاعيله بسته تان « مريع » لرده بين الاساتذمه مريع اولان قواعد اساسيه ايقاعيه خاطرى صابيلور خطايباي تأليف دن معدود ايدى . برمعناد حضور شاهانده سؤال و ائجه بورامى ايچون نه جواب و بره چكارى صاحب آثار دوشونور ايسده هيچ برسى بونقصه يى اخطاره نغسنده جساتر بولماز . نهايت بر كيجه (شوق و طرب) فصلنك ترنى ارادهمى چيقار ، مساجيلر پر خنجان فسله باشلارلر . « زنجير » ايقاعنده كي برنجي « مريع » اوفونور اوقوناز سلطان سليم فصل طورديور ، ذاتا منتظر اولدينى اوزره سؤال شاهانه ايراد بيوريلجه سريك بر ذوقه اول برطين اولان قوجه صالوتى بر سكوت عميق استيلا ايدر . خاقان مشاراليه طرفندن مكررا واقع اولان ابرام و امصار اوزورنه طنبورى شيريارى (واردافوسته احمد آغا) هرچه بادا بآدى كوزه آلهرق (الاسر فوق الادب) مقدمه سيله مريك ميعونه نقيصه سنى مختصر غرض و ايشاحه جساتر ايتاب اولور . شيريار ملك خصلت بيوردر كه :

— طوغرى اوراسنك برده فرقدمه ، لكن نصله او نغمه لرك بشفه بر طرزدو ترينى نمك اوله ماش ايدى . بوقسه مغاير اصول بسته كارى اولدينى معلوم و مسامدر . معافيه تقيدكز موجب ثنوت اوشندر ، نه ايسه دوام ايديكز ...

بو جواب الفتا نصاب اوزورنه مستغرق سكوت اولان سالون ، برآق ايچنده پرشوق و ميسار اجراي آهنگه باشلايان ميت موسيقيه لك سرود ساعه نوازيه طولار ، و ختام فصلده بشون ميت ، شيناه قدرلرك مظهر الفتا و احسانى اوله قى حضور شاهانه دن چيقارلر . خاقان مقهورك قدرتمندلده نه درجه ايلرى كيتديكى كوسترهن شو وقع و موقوفه بوراده ذكره شايدلر :

طنبورى شير (ايقاع) منتده ايكى دفعه حضور شاهانه اجراي آهنگ ايدن ايجه سز طاقنه مأمور ايش . ايام معينه لك برده نصله براز كيچ قالان ايقاع ، سراي هايونه مواصتنده ساز فصلنى ترنه باشلامش بولور . و قتيله و طيقه سى باشنده بولنه مديندن طولان دوچار عتاب اولقندن قوقان يچاره ايقاع ، طيش صالونده على العجله سازينه دوزن و بره ريك حضوره كريك و ساز طاقنه داخل اولق ايستر ايسده قيوده طوران خادم طواشى دخنوله مسماعت ايدر ، بو شاهه بيوك خارجندن جريان ايدن معاوهر سلطان سليمك قولاغنه كيدر لك طواشى ي جاغيروب ايتيديلن كورلديك سببى صورار . ايش آكلديلجه خاقان حال آشنا بك زياده حدتلوب :

— كور نواح ! سنك ائناك هرگون كيلر طوليى سوداندىن كلپور ، « ايقاع » كي استاد بر طنبورى ايسه عصرلر بك نادر اوله قى بشدبرو ، تيز سويله بوزايه كلسون ...

تكديريله ايساكك درحال حضورته ادخال امرى و وير ، و ناخرين نأش غضب شاهانه ي اوغرايچنى طيلبه تيره ريك داخل حضور اولان طنبورى شيرى بلكس كات ليته ايله نطيف و غريق الفتا ايدر .

دور سليبده كتران اولان وقايع موسيقيه متعاقب ايش عنايب و نوادر دما و اوردر كه كلچك مفايله آنزده مطايله اولنور ايسه خاقان جنتكلك نه درجه لرده عجب موسيقى اوله قلى و ارباب موسيقتك